

**Salon kaupungin eläinlääkintähuollon
valvontasuunnitelma**

Päivitys vuodelle 2021

192/00.01.02.02/2021

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Toimintaympäristö	1
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset	1
2.2 Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue	2
3 Voimavarat.....	2
3.1 Henkilöressurit, vastualueet ja työnjako	2
3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	3
4 Tietojärjestelmät.....	4
5 Viestintä.....	4
6 Maksut	5
7 Valvonnan toimeenpano.....	5
8 Eläinten terveyden valvonta.....	6
8.1 Eläintautivalmius	6
8.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset.....	6
8.3 Eläintautien ilmoittaminen.....	7
8.4 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu.....	7
8.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu	8
8.6 Muu eläintautivalvonta	8
9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	8
10 Eläinten lääkitsemisen valvonta	9
11 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	9
11.1 Sisämarkkinakauppa	9
11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	9

11.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	9
12 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	9
12.1 Epäilyyn perustuva tarkastus.....	11
12.2 Ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	11
12.3 Määräyksiin perustuvat selvitykset ja tutkimukset.....	11
13 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	12
13.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat.....	13
13.2 Sivutuotteiden hautaaminen	13
14 Täydentävien ehtojen valvonta	13
15 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	13
15.1 Peruseläinlääkäripalvelut.....	13
15.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	14
15.3 Yksityinen palvelutarjonta	14
15.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu	14
15.5 Saatavuus- ja laatutavoitteet.....	15
15.6 Toimitilat	15
15.7 Välineresurssit	16
15.8 Ostopalvelut.....	16
15.9 Perustason ylittävät palvelut.....	16
16 Eläinlääkintähuollon painopisteet 2021	16
17 Seuranta, arviointi ja raportointi.....	17
17.1 Kunnan suunnitelma.....	17
17.2 Viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot.....	17
17.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi.....	17

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) velvoittaa kuntia laatimaan valvontasuunnitelman eläinlääkintähuollon osalta. Suunnitelma on osa ympäristöterveydenhuollon suunnitelmaa. Kunnan laatimissa eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmissa on huomioitava Ruokaviraston laatima valtakunnallinen eläinlääkintähuollon valvontaohjelma EHO. Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen valvontaohjelmaan 2015–2021 on tehty päivitykset vuodelle 2021. Päivitys on tehty vain vuodeksi, koska elintarvikeketjun monivuotiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan, VASUn päivittäminen viivästyi COVID-19-poikkeustilanteesta johtuen.

Kunnan valvontasuunnitelman on katettava tiedot eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä sekä kunnan järjestämästä eläinlääkäripalvelusta alueella. Suunnitelmasta on käytävä ilmi tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotosta ja muista toimenpiteistä.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään eläinlääkintähuoltolain (765/2009) ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) lisäksi elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (441/2014), eläinsuojelulaissa (247/1996), sivutuotelaissa (517/2015), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) ja Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013).

Evira, Maaseutuvirasto ja osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta yhdistyivät 1.1.2019 Ruokavirastoksi.

2 Toimintaympäristö

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Salon kaupungin rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu, maaseutupalvelut, maatalouslomitukset ja ympäristöterveydenhuolto muodostavat yhdessä rakennus- ja ympäristövalvonnan toimialan, joka toimii rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisuudessa. Eläinlääkintähuolto on osa ympäristöterveydenhuoltoa.

Salon kaupungin pinta-ala on 2168 km² ja asukasluku on noin 51 600. Alueen eläintilojen lukumäärä on vuosi vuodelta vähentynyt, mutta samaan aikaan voidaan kuitenkin havaita, että toimintaansa jatkavien tilojen eläinmäärä on ollut tasaisessa kasvussa. Tämä on näkynyt eläinlääkäriin työnkuvan asteittaisena muuttumisena; yksittäisten akuuttien sairauksien hoito on muuttunut ennalta ehkäisevään, koko tilan tasolla tapahtuvaan terveydenhuoltoon. Tilastoissa tämä näkyy muun muassa siten, että tilakäyntien määrä on vähentynyt, mutta hoidettujen / huomioitujen eläinten lukumäärä yhtä tilakäyntiä kohden on puolestaan lisääntynyt. Salon alueella on runsas tuotantoeläinkirjo ja erityisesti hevosten määrä on suuri. Pääasiallisina asiakkaina kaupungineläinlääkäreillä ovat kuitenkin pieneläimet, jotka muodostavat yli 80 % asiakaskäynneistä.

Alueella on hyvin saatavilla yksityisiä eläinlääkäripalveluita. Salossa on neljä yksityistä pieneläinklinikkaa, yksi hevosklinikka sekä lisäksi yksityisiä eläinlääkäripalveluja tarjoavia ammatinharjoittajia. Lisäksi lähikunnissa on useita muitakin erikoiseläinlääkäriin palveluita tarjoavia klinikoita sekä pieneläimille että hevosille.

Virka-aikana Salossa työskentelee kolme kaupungin praktikkoeläinlääkärinä kahdessa eri toimipisteessä. Pieneläinpäivystys on järjestetty ostopalveluna yhdessä muiden Varsinais-Suomen valvontayksiköiden kanssa ja suurelänpäivystys on jaettu Salon ja Liedon yhteistoiminta-alueen eteläisen piirin praktikkoeläinlääkäreiden kesken.

2.2 Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Salon kaupungin ympäristöterveydenhuolto ei kuulu mihinkään ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen. Eläinlääkäripäivystys hoidetaan kuitenkin sopimusten mukaisesti yhteistyössä maakunnan muiden valvontayksiköiden kanssa.

3 Voimavarat

3.1 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuoltoon kuuluu kolme praktikkoeläinlääkärinä ja valvontaeläinlääkärinä. Ympäristöterveyspäällikkö toimii eläinlääkintähuollon esimiehenä. Eläinlääkäripalveluiden ja eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin palvelutarpeen selvittämiseksi on tehty resurssitarpeen kartoitus suunnitelman liitteenä olevalla lomakkeella. Salon eläinlääkintähuollon resurssit voidaan pitää normaalitilanteessa riittävinä, mutta sijaisten rekrytoinnissa on ollut suuria vaikeuksia.

Praktikkoeläinlääkärit toimivat kahdessa eri toimipisteessä: Halikossa ja Perniössä. Asiakkaat saavat vapaasti valita eläinlääkärin, jonka palveluita he haluavat käyttää. Halikon yhteisvastaanotolla työskentelee kaksi eläinlääkärinä ja Perniön vastaanotolla yksi. Perniön eläinlääkärinä on tehnyt erikseen sovittaessa praktiikan lisäksi maidontuotantotilojen alkutuotannon valvontaa tiloille, joiden kanssa hänellä ei ole terveydenhuoltosopimusta. Virka-aikaan praktikkoeläinlääkäreiden toimialueena on Salo, päivystysaikana myös Liedon yhteistoiminta-alueen eteläinen piiri (Kaarina, Kemiönsaari, Paimio, Parainen ja Sauvo).

Eläinlääkintähuollon esimiehenä toimii ympäristöterveyspäällikkö. Perniön kaupungineläinlääkärinä toimii hänen sijaisenaan. Valvontaeläinlääkärinä vastaa pääasiassa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Valvontaeläinlääkärin ja ympäristöterveyspäällikön toimipisteet sijaitsevat Halikon virastotalolla yhdessä muun ympäristöterveydenhuollon kanssa.

Vastaanottotilojen päivittäisestä siivouksesta vastaavat ravitsemus- ja puhtaanapitopalveluiden laitoshuoltajat (0,4 htv). Lisäksi eläinlääkintähuollolla on käytettävissä toimisto- ja atk-tukipalvelut. Kaupungin palkkaamaa eläintenhoitajaa tai muuta potilastyössä ja välinehuollossa avustavaa henkilökuntaa ei ole.

Harjoittelua suorittavia eläintenhoitajaopiskelijoita voidaan hyödyntää satunnaisesti kaupungineläinlääkäreiden vastaanotoilla.

Taulukko 1: Eläinlääkintähuollon käytettävissä oleva henkilöstö, yhteensä 4,7 htv.

	Virkanimike	Tehtäväkuvaus	Muuta
Riitta Suutari	ympäristöterveyspäällikkö	hallinto ja esimiestehtävät	50%
Riikka Nikula	kaupungineläinlääkäri	praktikkoeläinlääkäri ympäristöterveyspäällikön sijainen eläinlääkintähuollon osalta	Perniö
Anne Partti	kaupungineläinlääkäri	praktikkoeläinlääkäri	Halikko
Johanna Auranen	kaupungineläinlääkäri	praktikkoeläinlääkäri	Halikko
Ann Moring	valvontaeläinlääkäri	valvontaeläinlääkäri	
Soile Blomqvist	toimistos sihteeri	Toimistotyöt	20 %

3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Työnantaja tukee eläinlääkäreiden ammatilliseen täydennyskoulutukseen osallistumista. Koulutuskustannuksia maksetaan eläinlääkintähuollon budjetin sallimissa rajoissa. Työnantajan maksaman koulutuksen lisäksi voi itse maksettuun oman alan koulutukseen saada palkallista virkavapaata. Eläinlääkäreille on tarjolla Ruokaviraston ja aluehallintoviraston järjestämiä maksuttomia työkokous- ja koulutuspäiviä. Näissä koulutuksissa käsitellään erityisesti lääkitsemiseen liittyviä asioita sekä saadaan ajantasaista tietoa eläintautitilanteesta ja valmiussuunnitelmista. Eläinlääkäreiden koulutustarpeita käsitellään vuosittain pidettävissä kehityskeskusteluissa. Eläinlääkäreiden koulutusta on käsitelty myös ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman yhteydessä.

Vakituisen eläinlääkärin virkaan valitun on oltava koulutukseltaan eläinlääketieteen lisensiaatti. Henkilöstöä rekrytoitaessa kuvataan hakuilmoituksessa kelpoisuusvaatimusten lisäksi kyseiseen virkaan kuuluvien tehtävien pätevän hoidon edellyttämät mahdolliset muut vaatimukset. Valvontaa tekevällä eläinlääkärillä on esimerkiksi oltava riittävä hallintomenettelyjen tuntemus. Eläinlääkärin viransijaiseksi voidaan palkata myös praktiikkaoikeuden omaava eläinlääketieteen kandidaatti. Vakinaiseen tai määräaikaiseen virkaan valitun henkilön oikeudet harjoittaa eläinlääkärin ammattia tarkistetaan tarvittaessa Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä.

Eläinlääkäreiden käyttöön on laadittu perehdytysopas, missä on eläinlääkäreille ja heidän sijaisilleen tarpeellisia käytännön toimintaohjeita, kuten keskeiset yhteystiedot, puhelimen käyttöopastus, laskutuskäytännöt ja päivystysohjeistusta.

4 Tietojärjestelmät

Eläinlääkintähuollon käytössä olevien erilaisten tietojärjestelmien avulla saadaan hyödyllistä tietoa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tueksi. Tietojärjestelmiä hyödynnetään myös valvonta- ja potilastietojen tuottamisessa ja tallentamisessa sekä virka-asioiden hoitamisessa. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tietojärjestelmiä kehitetään lähivuosien aikana ja sen myötä parannetaan valvonnan tiedonhallintaa, mahdollistetaan entistä paremmin valvonnan tehokas kohdentaminen, riskiperusteisuus ja seuranta sekä lisätään sähköistä asiointia. Erityisesti valvontaeläinlääkärin tulee hallita eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvien ohjelmien käyttö.

Vuoden 2021 aikana Suomessa jatketaan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan valtakunnallisten tietojärjestelmien kehittämistä. ELVIin eli eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä on ryhdytty vuonna 2020 rakentamaan osioita kunnaneläinlääkärin vastuulla olevia eläinsuojelutarkastuksia varten. ELTE:n eli eläinten terveyden hallinnan sähköinen tietojärjestelmä on tarkoitus tulla käyttöön asteittain vuosien 2020-2023 välillä. Valtakunnallisten pitopaikka- ja eläinrekistereiden sekä kartturiohjelmiston käyttämistä toiminnan suunnittelun ja erityistilannesuunnittelun tukena pyritään kehittämään. Kartturisovelluksella hallinnoidaan helposti leviävien eläintautien vastustustoimenpiteitä. Kartturilla voi tehdä raportteja ja listoja esim. Salon alueella olevista eläintenpitopaikoista. Valvontaeläinlääkärillä on sinne tunnukset.

TRACES (Trade Control and Expert System) on EU:n komission ylläpitämä, internetissä toimiva kansainvälinen järjestelmä, jonka tarkoituksena on elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden jäljitettävyyden ja valvonnan varmistaminen. Kaikilla eläinlääkäreillä on tunnukset järjestelmään.

Pikantti on valvontaviranomaisille tarkoitettu ekstranet-palvelu, jossa on myös eläinlääkintähuollon aihepiiriin kuuluvaa tietoa.

KliniQ-potilasohjelma on asennettu praktikkoeläinlääkäreiden kannettaviin tietokoneisiin. Ohjelmassa on asiakasrekisteri potilastietoineen, lääke- ja tarvikehinnasto, laskutus sekä ajanvarauskalenteri.

Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja **Sikava** eli sikaloiden terveydenhuollon seurantajärjestelmä ovat Eläintautien torjuntayhdistyksen (ETT) ylläpitämiä selainpohjaisia sovelluksia, joita praktikkoeläinlääkärit käyttävät terveydenhuoltotyössään.

Tietojärjestelmien käyttämiseen liittyvissä ongelmissa eläinlääkintähuolto tukeutuu toisaalta järjestelmän tuottajaan tai julkaisijaan ja tämän järjestämään käyttäjätukeen ja toisaalta Salon kaupungin tietohallintopalveluiden henkilökuntaan.

5 Viestintä

Salon kaupungille on laadittu viestintäohje. Eläinlääkintäasioiden tiedottamisesta vastaa pääasiassa ympäristöterveyspäällikkö apunaan kaupungin tiedottajat.

Salon kaupungin internetsivuilla on Eläinten terveys ja hyvinvointi -otsikon alle on koottu keskeistä tietoa kaupungin eläinlääkintähuollosta sekä eläinlääkäreiden yhteystiedot.

Häiriötilanneviestintää varten on Salon kaupungin käytössä Virve-puhelimia, joista yksi on ympäristöterveydenhuollossa.

Eläintautiasioissa tiedotusvastuu on Ruokavirastolla tai aluehallintoviraston läänineläinlääkäreillä.

6 Maksut

Praktikkoeläinlääkärit perivät käyntimaksut, toimenpidepalkkiot, päivystyskorotukset, mahdolliset matkakustannukset sekä muut potilastyöstä aiheutuvat kulut suoraan eläimen omistajalta tai haltijalta. Näiden maksujen suuruus määräytyy kunnallisen eläinlääkäritaksan mukaan. Salon vastaanotoilla ei ole käytössä klinikkamaksu.

Päivystysaikana on käytössä keskitetty maksullinen palvelupuhelinnumero erikseen pieneläin- ja suurelänpotilaille. Palvelun hinta on pieneläinpäivystyksessä 0,5 €/min + ppm ja hyötyeläinpäivystyksessä 0,7 €/min + ppm.

Tuotantoeläinmatkoista Salon kaupunki subventoi käyntimaksuja ja kilometrikorvauksia siltä osin, kun kokonaispituus (meno- ja paluumatka) ylittää 50 kilometriä. Hoitava eläinlääkäri laskuttaa subventio-osuuden suoraan Salon kaupungilta, kun kyseessä on Salon alueella hoidettu tuotantoeläin.

Pieneläinpäivystyskilpailutuksessa on määritetty tärkeimmille toimenpiteille enimmäishinnat, jotka palveluntuottaja voi enintään periä asiakasmaksuina (poliklinikkamaksu ja toimenpidemaksu).

7 Valvonnan toimeenpano

Kunnan velvollisuutena on huolehtia, että eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoito on järjestetty alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

Valtio on sitoutunut hankkimaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Salossa valvontatehtävien hoitoa varten on palkattu täysipäiväinen valvontaeläinlääkäri, jonka työajan palkan sivukuluineen kunta laskuttaa aluehallintovirastolta. Salon kaupungilla on myös yhteistyösopimus Liedon yhteistoiminta-alueen kanssa, mikä mahdollistaa Salon valvontaeläinlääkärin työskentelyn Liedon yhteistoiminta-alueella ja vastaavasti Liedon valvontaeläinlääkärin työskentelyn Salon alueella. Valvonnan yhtenäistämiseksi ja tehostamiseksi valvontaeläinlääkäri toimii läheisessä yhteistyössä aluehallintoviraston läänineläinlääkäreiden ja lähialueiden valvontaeläinlääkäreiden sekä Salon praktikkoeläinlääkäreiden ja terveystarkastajien kanssa.

Praktikkoeläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa valvontatehtävien hoitoon. Virkatehtävien hoitamisesta praktikkoeläinlääkärille maksettava palkkio on 40 euroa / tunti. Kunta laskuttaa aluehallintovirastolta valvontatehtäviin käytetyltä ajalta em. tuntikorvauksen sivukuluineen sekä suhteellisen osuuden praktikkoeläinlääkärin varsinaisesta palkasta.

Eläinlääkärit eivät laskuta eläintautilakiin perustuvista maksullisista suoritteista (kuten siipikarjan salmonella- sekä lampaiden ja vuohien maedi-visna tarkastuksista, vientitarkastuksista ja – todistuksista tai laittoman tuonnin valvonnasta) toimijaa, vaan Lounais-Suomen aluehallintovirasto lähettää laskut toimijalle eläinlääkäreiltä saamiensa tietojen perusteella. Jokaisesta maksullisesta suoritteesta laaditaan tarkastuspöytäkirja sekä laskutuspyyntölomake. Tiedot toimitetaan aluehallintovirastoon kahden viikon kuluessa suoritteen tekemisestä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suorittaminen ja valvonnasta raportointi on kuvattu tarkemmin kohdissa 8-14.

8 Eläinten terveyden valvonta

Eläinten terveyden valvonta perustuu eläintautilakiin ja sen nojalla annettuihin alempiasteisiin säädöksiin. Lisäksi paikallistason valvonnassa käytetään apuna Ruokaviraston ja aluehallintoviraston laatimia ohjeita.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/429 (ns. eläinterveyssäännöstö) aletaan soveltaa 21.4.2021 alkaen. Uudistuksen johdosta myös kansallinen eläintautilaki ja sen alaiset säännökset uudistetaan ja niitä sovelletaan 21.4.2021 alkaen.

8.1 Eläintautivalmius

Eläinten terveyden valvontaan liittyy keskeisenä osana varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan, vaikka Suomessa yleisesti ottaen onkin hyvä tautitilanne. Salossa valvontaeläinlääkäri on nimetty valmiuseläinlääkäriksi, joita on Suomessa yhteensä noin 80. Valmiuseläinlääkäreitä koulutetaan vuosittain helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön Ruokaviraston ja aluehallintoviraston toimesta. Valmiuseläinlääkäreiden perehtyneisyyttä hyödynnetään eläintautitapauksissa ja he osallistuvat eläintautien torjuntatyöhön tarvittaessa. Näin ollen Salossa valvontaeläinlääkäri on päävastuussa paikallistason varautumisesta ja taudintorjunnasta tautia epäiltäessä tai taudinpurkauksen varhaisessa vaiheessa. Eläinlääkärit saavat lisäkoulutusta ja ajankohtaista tietoa eläintaudeista aluehallintoviraston järjestämässä työnohjauspäivissä.

Halikon virastotalolla on valvontaeläinlääkäriin tiloissa varautumislaatikko, joka pitää sisällään välineitä ja tarvikkeita akuuttien eläintautitilanteiden varalle. Valvontaeläinlääkäriin tulee käydä varautumislaatikon sisältö läpi säännöllisin väliajoin. Lisäksi valvontaeläinlääkäri on tutustunut alueelliseen valmiusvarastoon, joka sijaitsee aluehallintoviraston toimipisteessä Turussa.

Äkillisessä tautitilanteessa eläinlääkäreitä pystytään irrottamaan normaaleista tehtävistään. Valvontaeläinlääkäri voi siirtyä välittömästi tilanteen vaatimiin tehtäviin. Lisäksi yhdestä kahteen muuta praktikkoa voidaan lyhytkestoisesti ohjata toisiin tehtäviin. Vähintään yksi praktikko kuitenkin vaaditaan hoitamaan akuutit eläinten sairastapaukset (päivystyksenomaisena toimintana) Salon kokoisella alueella virka-aikaan. Tämän kaltainen, supistettu järjestely ei kuitenkaan voi jatkua muutamaa päivää pidempään. Kaksi praktikkoa on pitemmällä aikavälillä minimimäärä alueen eläinlääkintähuollon toimivuuden vakuudeksi.

8.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Salossa on vuosittain yksittäisiä eläintautiepäilyjä ja -tapauksia. Epäily tarttuvan taudin esiintymisestä syntyy tilalla eläinten kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten

perusteella tai muualta (esim. laboratoriosta) saatujen tietojen perusteella. Epäilyn kynnys pyritään pitämään matalana ja heti epäilyn herätessä ollaan yhteydessä aluehallintovirastoon. Jos aluehallintovirasto päättää, että kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Valvontaeläinlääkäri noudattaa aluehallintovirastolta saamia ohjeita tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi sekä taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittämiseksi.

8.3 Eläintautien ilmoittaminen

Kunnaneläinlääkärit ilmoittavat vastustettavan eläntaudin (esim. afrikkalainen sikarutto, rabies) epäilystä tai todetusta taudista viipymättä puhelimitse aluehallintovirastolle (myös päivystysaikana). Ilmoitettavista eläintaudeista (esim. salmonellatartunta) ilmoitetaan viimeistään seuraavana arkipäivänä ja tietyistä muista taudeista kuukausittain aluehallintovirastoon. Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille ilmoitetaan tietyistä zoonoottisista eli eläimistä ihmisiin leviävistä taudeista. Ympäristöterveyshuollon päällikkö on sekä epidemiaselvitystyöryhmän että hygieniatoimikunnan jäsen. Nämä auttavat yhteistyötä ja verkottumista kunnan terveydenhuollon kanssa ja siten edesauttavat kahdensuuntaista tiedon kulkua.

Praktikkoeläinlääkärit toimittavat kuukausiyhteenvedot alueellaan epäillyistä tai todetuista eläintaudeista aluehallintovirastoon.

8.4 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudiseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa (yli 2 500 kg/vuodessa) tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellatarkkailu. Lisäksi pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen tarkkailuohjelmaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. Terveystarkkailun tarkkailuvastuu kuuluu tarkkailueläinlääkärille.

Pakollisiin terveystarkkailuihin liittyy joko säännöllinen käynti ja näytteenotto pitopaikoissa (siipikarja) tai toimijan oman näytteenoton seuranta (siat ja naudat). Terveystarkkailukohteet Salon alueella on listattu taulukossa 2. Tarkkailukäynnit tehdään pääsääntöisesti toimijan pyynnöstä. Terveystarkkailunasta kertyneet tiedot toimitetaan vuosittain aluehallintovirastolle.

Taulukko 2. Terveysvalvontakohteet Salon alueella

Kohde	Kohteita yhteensä	Tarkastuskäynnit vuonna 2021
Munintakanalat	11	11
Broileritilat	4	4
Kalkkunatilat	2	2
Uudiseläimiä tuottavat sikalat	4	0
Keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa (yli 2 500 kg) tuottavat nautatilat	0	0
Maedi-visna	2	0

8.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Salossa on kahdeksan luonnonravintolammikkoa neljällä eri toimijalla. Kahdella toimijalla on Eviran myöntämä terveyslupa ja kaksi muuta eivät tarvitse lupaa toiminnan luonteen vuoksi. Terveyslupan tarvitsevat kaikki kaloja, rapuja tai simpukoita sekä näiden hedelmöitettyjä sukusoluja ihmisravinnoksi, myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi kasvattavat toimijat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto tehdään pääosin riskiperusteisesti aluehallintovirastolta saatujen ohjeiden perusteella. Tarkastuksessa käytetään Ruokaviraston valmista tarkastuslomaketta, joka toimitetaan toimijan lisäksi tiedoksi aluehallintovirastoon.

8.6 Muu eläintautivalvonta

Eräiden tautien (kuten lintuinfluenssan) seurantaan varten Ruokavirasto pyytää vuosittain ottamaan näytteitä. Ohjeistus tulee aluehallintovirastosta. Valvontaeläinlääkärin vastuulla on näytteiden ottaminen, eteenpäin lähetys, lähetteiden ja tulosten taltiointi sekä tiedottaminen aluehallintovirastolle. Näytteenotot pyritään ottamaan muiden käyntien (esim. terveystarkastusten) yhteydessä. Vuosittain seurantanäytteitä otetaan noin kolmelta-viideltilalta.

Eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyvää toimintaa ei ole Salon alueella.

Kyyhkyslakkoja ei ole Salon alueella.

9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnasta vastaavat ELY-keskuksen tarkastajat. Tarkastajat tekevät valvontaa nauta-, sika- sekä lammas- ja vuohitiloille sekä otantaan että epäilyyn perustuen. Salossa praktikkoeläinlääkärit valvovat tuotantoeläinten merkitsemistä tila- ja valvontakäyntien yhteydessä ja valvontaeläinlääkäri valvontakäyntien yhteydessä. Mikäli eläinten merkitsemisessä havaitaan selviä puutteita, asiasta huomautetaan ja tarvittaessa välitetään tieto puutteista aluehallintovirastolle. Valvontaeläinlääkäri pyrkii myös tekemään suoraan yhteistyötä ELY-keskuksen tarkastajien kanssa (esim. yhteiskäyntien muodossa).

10 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Praktikkoeläinlääkärit pitävät kirjaa tuotantotiloille luovuttamistaan lääkkeistä. Tilalliset ovat puolestaan velvollisia kirjaamaan ylös tiedot eläinten lääkityksistä sekä huolehtimaan lääkevaraoiden toteutumisesta. Terveystarkastukseen kuuluville tiloille voidaan tietyissä tapauksissa luovuttaa lääkkeitä myös tulevan tarpeen varalle. Alkutuotannon valvonnan yhteydessä tarkistetaan tilojen lääkekirjanpitoa ja varaoiden noudattamista. Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto ja aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

11 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

11.1 Sisämarkkinakauppa

Aluehallintovirasto seuraa alueelle saapuvia kaupallisia elävien eläinten sekä eläimistä saatavien sivutuotteiden erää TRACES-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriä tarvittaessa tekemään tuontitarkastuksen. Suomeen saapuvien kaupallisten erien mukana tulee olla lähtömaan virkaeläinlääkäriä myöntämä TRACES-järjestelmässä laadittu terveystodistus ja muut tarvittavat asiakirjat. Jos eläimen tuontitarkastuksessa havaitaan eläintaudin oireita tai puutteita asiakirjoissa, raportoidaan niistä aluehallintovirastoon, joka vastaa hallintopäätösten tekemisestä. Tarkastuksista laaditaan raportti TRACES-järjestelmän valvontaosioon. Salossa tehdään vuosittain yksittäisiä tuontitarkastuksia. Virkaeläinlääkäriä tulee aina ryhtyä toimenpiteisiin, jos havaitsee alueellaan laittomasti tuotuja erää.

Sisämarkkinaviennissä valvontaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä sekä tarvittaessa tarkastaa, onko toimija rekisteröitynyt sisämarkkinaviejäksi Ruokavirastoon. Myös rekisteröityjen hevosten terveystodistukset laaditaan TRACES-järjestelmässä. Vientitarkastusten määrä on nykyisin 20–30 kpl.

11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Eläinten vienti EU-maiden ulkopuolelle edellyttää useimmiten eläinten terveyttä koskevaa todistusta. Vientimaan viranomaiset määrittävät ne ehdot, millä vienti voi tapahtua. Pääsääntöisesti viejä selvittää vientiehdot, joiden pohjalta valvontaeläinlääkäri laatii eläinlääkintötodistuksen.

11.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolelta tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta. Salossa ei ole rajatarkastusasemia. Laittomien tuontien osalta virkaeläinlääkärit tarvittaessa avustavat Ruokavirastoa sieltä saamiensa ohjeiden perusteella, esim. tarkastamalla laittomasti maahan tuodun eläimen.

12 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonta pohjautuu eläinsuojelulakiin ja sen nojalla annettuihin säädöksiin. Valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että lainsäädännössä eläintenpidolle asetetut minimivaatimukset toteutuvat. Salossa paikallistason toimivaltaisista eläinsuojeluviranomaisista ovat valvontaeläinlääkäri, kaupungineläinlääkärit, terveystarkastajat

ja poliisi. Päivystysaikaa lukuun ottamatta valvonnan päävastuu on valvontaeläinlääkärillä. Virka-aikana valvontaeläinlääkäri voi suorittaa eläinsuojelutarkastuksen yksin tai yhdessä toisen eläinsuojeluviranomaisen kanssa. Vaikeiden eläinsuojelutapausten hoitoon voidaan pyytää apua myös aluehallintovirastosta. Poliisi ja syyttäjä voivat puolestaan pyytää valvontaeläinlääkäriltä virka-apua eläinsuojelutapausten tutkinnassa ja oikeudenkäynneissä. Lisäksi eläinsuojelutapauksissa yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös muiden viranomaisten, kuten sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.

Eläinsuojelutarkastuksen tekijällä on oikeus päästä tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Tarkastuksen tekijällä on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Tarkastuksella tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja sen olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet.

Jokaisesta tarkastuksesta laaditaan kirjallinen pöytäkirja, johon kirjataan keskeisimmät havainnot tarkastukselta. Pöytäkirja pyritään toimittamaan valvontakohteelle postitse viimeistään kahden viikon kuluessa tarkastuksesta. Jos tarkastuksella havaitaan eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Lievissä tapauksissa eläinten omistajalle annetaan ohjeita ja neuvoja, joilla pyritään parantamaan eläinten hyvinvointia. Vakavammassa tapauksissa ryhdytään tarvittaessa hallinnollisiin pakkokeinoihin asioiden kuntoon saattamiseksi: eläimen omistaja voidaan määrätä korjaamaan havaittu epäkohta tai kieltää häntä jatkamasta säädösten vastaista menettelyä. Ennen hallinnollisia pakkokeinoja eläimen omistajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi joko suullisesti tarkastuksella tai kirjallisesti määräaikaan mennessä. Kuulemisessa esille tulleet asiat huomioidaan asian käsittelyssä. Hallintopäätökset toimitetaan valvontakohteille todisteellisesti (henkilökohtaisesti, saantitodistuksella tai haastemiehen avulla). Hallintopäätöksistä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Uusintatarkastuksilla varmistetaan, että annettuja määräyksiä tai kielloja on noudatettu. Uusintatarkastukset pyritään tekemään mahdollisimman pian määräajan umpeutumisen jälkeen.

Kaikista eläinsuojelutarkastuksiin liittyvistä virallisista asiakirjoista tallennetaan kopio valvontaeläinlääkärin arkistoon ja samalla kopiot lähetetään myös aluehallintovirastoon tiedoksi. Tarvittaessa kopiot lähetetään erillisen tutkintapyynnön kera poliisille rikostutkintaa varten. Salossa tehdään vuosittain noin 140–200 eläinsuojelutarkastusta. Tarkastukset jakautuvat taulukon 3 mukaisesti. Lisäksi tulee huomioida, että osa (vuosittain noin viisi) valvontakohteista työllistää selvästi normaalia enemmän esimerkiksi valitusten tai oikeuskäsittelyjen vuoksi.

Taulukko 3. Eläinsuojelutarkastusten jakautuminen vuosittain

Eläinsuojelutarkastukset	Tarkastusten lkm/vuosi
Epäilyyn perustuvat tarkastukset (ml. uusintatarkastukset)	130–170
Ilmoituksenvaraisen toiminnan tarkastukset	10–25
Määräyksiin perustuvat tarkastukset ja selvitykset	0–5
Yhteensä eläinsuojelutarkastuksia	140–200

12.1 Epäilyyn perustuva tarkastus

Epäilyyn perustuva tarkastus suoritetaan, kun on aihetta epäillä, että eläinten hoito tai pito-olosuhteet eivät täytä lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Suurin osa epäilyyn perustuvista tarkastuksista tehdään saadun ilmoituksen perusteella. Eläinsuojeluilmoituksesta tulee käydä ilmi konkreettinen ja yksilöitävissä oleva syy epäillä lainsäädännön vastaista menettelyä, jotta tarkastus voidaan suorittaa. Ilmoituksen voi tehdä nimettömänä, mutta kaikki saadut ilmoitukset arkistoidaan joko paperiversiona (esim. kirjeet, puhelinsoitot kirjataan) tai sähköisesti (esim. sähköpostit). Saatujen eläinsuojeluilmoitusten aiheellisuus selvitetään, mutta kaikki ilmoitukset eivät välttämättä johda eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen. Jos ilmoituksen kohde sijaitsee Salon ulkopuolella, ohjataan ilmoitus välittömästi ko. paikkakunnan eläinsuojeluviranomaisten käsiteltäväksi. Epäilyyn perustuvat tarkastukset ovat usein luonteeltaan kiireellisiä ja ne pyritään tekemään tuntien - muutamien päivien sisällä asiasta riippuen. Tarkastukset pyritään tekemään ennalta ilmoittamatta.

12.2 Ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Ilmoituksenvaraista toimintaa on ammattimainen seura- ja harrastuseläinten pito, luonnonvaraisten nisäkkäiden ja lintujen tuotantotarhaus sekä riistanhoidollinen tarhaus. Ammattimaista seura- ja harrastuseläinten pitoa ovat mm. koira- ja kissahoitolat, eläinkaupat, suuret kennelit ja ratsastuskoulut. Ilmoituksenvaraisuuden piiriin kuuluvia kohteita pyritään tarkastamaan säännöllisin väliajoin riskinarviointiin perustuen. Valvontakohteista on tehty kohdekohtainen riskinarviointi, jonka perusteella tarkastuksia suoritetaan (taulukko 4). Riskinarvioinnin riskitekijöinä pidetään eläinten suurta määrää, kohteen syrjäistä sijaintia, aikaisemmilla tarkastuksilla todettuja epäkohtia ja kohteen sulkeutuneisuutta (ei ulkopuolisia työntekijöitä tai kävijöitä).

Vuodelle 2021 tulevien tallitarkastusten määrä on poikkeuksellisen suuri, koska vuosilta 2017–2020 on valvontaeläinlääkäreiden vaihtuvuuden, resurssivajauksen ja koronasta johtuen jäänyt osa tarkastuksista tekemättä.

Taulukko 4. Valvottavien ilmoituksenvaraistenkohteiden määrä

Kohde	Kohteita yhteensä	Tarkastukset vuonna 2021
Tallit	30	25
Eläinkaupat	1	0
Eläinhoitolat	9	1
Kennelit	2	1
Riistanhoitotarhat	2	1

12.3 Määräyksiin perustuvat selvitykset ja tutkimukset

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään selvityksiä tai tutkimuksia sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa eläimiä pidetään elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa. Määräyksiin perustuvia selvityksiä ja tutkimuksia tehdään tarvittaessa aluehallintovirastosta saatujen ohjeiden perusteella. Salossa osallistutaan mahdollisuuksien mukaan eläinten hyvinvointiin liittyvien hankkeiden selvitystyöhön.

13 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotevalvonta toteutetaan Ruokaviraston laatiman valvontasuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2021 sivutuotevalvontasuunnitelmaa ei ole vielä julkaistu. Tarkastuksista huolehtii valvontaeläinlääkäri.

Valvontaeläinlääkärin toimivaltaan kuuluu lisäksi hyväksyä:

- poltto- ja rinnakkaispolttolaitokset
- johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuote on tarkoitettu hävittäväksi polttamalla tai toimittamalla kaatopaikalle
- väliasteen laitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita

sekä rekisteröidä:

- tekniset laitokset
- johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin kun tuote on tarkoitettu tekniseen käyttöön
- tilarehustamot
- toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita luonnonvaraisena elävien eläinten ruokintaan (haaskat).

Ruokaviraston laatima valvontasuunnitelma koskee sekä kunnan hyväksymiä tai rekisteröimiä laitoksia ja toimijoita, että Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia. Tarkastuksien aikana käydään läpi laitoksen toiminta, rakenteet ja kirjanpito. Joka tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus joko vapaamuotoisesti tai käyttäen valmiita mallipohjia. Jos tarkastuksissa havaitaan epäkohtia, puututaan niihin välittömästi suullisesti ja ne kirjataan ylös tarkastuspöytäkirjaan. Epäkohtien havaitsemisesta johtuvat valvontatoimenpiteet ja asetettava korjaamisaikataulu riippuvat epäkohdan vakavuudesta. Epäkohtien korjaaminen varmistetaan uusintakäynnillä tai muulla toimijan kanssa sovitulla tavalla.

Tarkastuskertomukset, hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon. Ruokavirasto ylläpitää nettisivuillaan hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealanlaitosten listaa, josta näkee myös Salon alueella sijaitsevat laitokset.

Vuonna 2016 sivutuotevalvonta muuttui maksulliseksi.

Taulukko 5. Valvottavat sivutuotekohteet

Kohde	Kohteita yhteensä	Tarkastukset vuonna 2021
Tilakohtainen polttolaitos	11	
Tilarehustamo	1	
Haaskapaikka	7	
Luokan 3 käsittelylaitos	1	
Varastointilaitos	2	
Tuhkaamo	1	

13.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Sikojen, siipikarjan, hevosten ja alle 12 kk ikäisten nautojen raatoja voidaan käyttää tietyin edellytyksin luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa eli haaskanpidossa. Haaskanpito ei saa aiheuttaa terveyshaittaa, eläintautien leviämisen vaaraa eikä ympäristön pilaantumista. Ennen haaskanpidon aloittamista toiminnasta tehdään ilmoitus valvontaeläinlääkärille. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin. Haaskapaikalle annetaan virallinen tunnus. Lisäksi haaskoista tulee tehdä kuukausittain käyttöilmoitus valvontaeläinlääkärille. Toimijan tulee pitää kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa.

13.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Salon kuuluu märehäntijöiden, sikojen ja siipikarjan osalta keräilyalueeseen. Keräilyalueella näiden eläinten raadot sekä kotiteurastuksen sivutuotteet on toimitettava käsiteltäväksi luokan 1 tai 2 käsittelylaitokseen tai poltettavaksi hyväksytyyn poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen. Ainoastaan kuolleina syntyneet eläimet ja alle 100 linnun pitopaikkojen raadot saa hävittää hautaamalla. Valvontaa tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla aikaisempien tarkastusten tai eläinluettelosta saatavien tietojen perusteella on viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä. Tapauskohtaisesti arvioidaan millaisiin toimenpiteisiin ryhdytään asioiden kuntoon saattamiseksi.

Lemmikkieläinten, hevosten ja turkiseläinten hautaaminen on sallittua. Pieneläinten hautausta varten Salossa on kaksi pieneläinhautausmaata. Hautauksen lisäksi kuolleet lemmikkieläimet voi toimittaa pieneläinkrematorioon tuhkattavaksi ja hevosten tai turkiseläinten raadot hävitettäväksi luokan 2 käsittelylaitokseen tai poltettavaksi hyväksytyyn poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen. Hautaamisessa tulee huomioida siitä annetut ohjeet ja pohjavesialueet, eikä hautaaminen saa aiheuttaa vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle.

14 Täydentävien ehtojen valvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Täydentävien ehtojen valvontaa hoidetaan aluehallintovirastossa joko otantaan perustuen tai ns. laajennuksina. Mikäli Salon viranomaisten tekemissä tarkastuksissa havaitaan ns. täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä, toimitetaan tieto niistä viipymättä aluehallintovirastoon, jossa arvioidaan tarve laajentaa valvonta täydentävien ehtojen valvonnaksi. Tuottajalle kerrotaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisesta valvonnan laajenemisesta täydentävien ehtojen valvonnaksi.

15 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

15.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkintäpalveluilla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Salon kaupungin palveluksessa on kolme praktikkoeläinlääkäriä ja peruseläinlääkäripalveluita tarjotaan kaikille kotieläimille. Vastaanotot sijaitsevat Halikossa ja Perniössä ja kummallakin vastaanotolla on valmiudet peruseläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Eläinlääkäreille palkataan sijainen pidempien poissaolojen ajaksi.

15.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Nautaeläinten terveydenhuoltosopimuksia on tehty noin 50 tilalle, näistä 14 on tehty Salon kaupungineläinlääkäreiden kanssa. Nautatiloja alueella on kaikkiaan 60. Kaikki Salon 25 sikatilaa ovat tehneet terveydenhuoltosopimuksen ja niistä 5 sopimusta on tehty kaupungineläinlääkärin kanssa. Lisäksi 3 siipikarjatilaa ja 2 lammastilaa ovat tehneet terveydenhuoltosopimuksen kaupungineläinlääkäreiden kanssa.

Eläinlääkärit pystyisivät tarjoamaan terveydenhuoltopalveluita nykyistä enemmänkin. Kaikki kaupungineläinlääkärit ovat mukana Neuvo2020 -Maatilojen neuvontajärjestelmässä ja sitä kautta voivat tarjota asiantuntija-apua eläinten terveystilalle ja hyvinvointikysymyksissä. EU-maaseuturahastosta rahoitettavat neuvonnat jatkuvat nykyisillä ehdoilla vielä vuosien 2021–22 ajan. Terveydenhuoltopalvelut ovat kunnaneläinlääkärin perustehtävää ja terveydenhuolto on laajenemassa vähitellen nautojen ja sikojen lisäksi myös muille kotieläimille kuten siipikarjalle, lampaille ja hevosille. Terveydenhuolto-osa-alueen kehittäminen huomioidaan myös eläinlääkäreiden koulutussuunnitelmassa.

15.3 Yksityinen palvelutarjonta

Kunnan on palvelun mitoitusta suunniteltaessa otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Kunnan on välttämätöntä järjestää arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelu muille kotieläimille kuin hyötyeläimille vain, jos palvelua ei ole muuten saatavissa yhteistoiminta-alueella. Salon kaupungin alueella on tarjolla hyvin yksityisiä eläinlääkäripalveluita. Salossa on neljä yksityistä pieneläinlääkäriklinikkaa, yksi hevosklinikka sekä useita yksityisiä peruseläinlääkäripalveluita tarjoavia ammatinharjoittajia. Lisäksi lähikunnissa on useita muitakin erikoiseläinlääkärin palveluita tarjoavia klinikoita sekä pieneläimille että hevosille. Yksityiset palveluntuottajat eivät ole velvollisia päivystämään.

15.4 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Suureläinpäivystys virka-ajan ulkopuolella on järjestetty yhteistyössä Liedon ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa. Suureläinpäivystys koostuu kahdesta toiminta-alueesta, joissa kummassakin toimii yksi päivystäjä. Salo kuuluu eteläiseen päivystysalueeseen ja huolehtii 4/7 alueen päivystyksistä. Tarvittaessa eteläisen ja pohjoisen alueen päivystävät eläinlääkärit tekevät yhteistyötä, jotta palvelu voidaan tarjota asiakkaille riittävän nopeasti. Salossa on käytössä käyntimaksu- ja matkasubventio.

Pieneläinpäivystys hoidetaan yhteistyössä koko Varsinais-Suomen maakunnan alueella. Turun kaupunki järjestää Varsinais-Suomen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti lemmikkieläinpäivystyksen ja vastaa sen hallinnoinnista. Sopimus pieneläinpäivystyksestä on uusittu vuonna 2020 Evidensia Eläinlääkäripalvelut Oy:n kanssa. Pieneläinpäivystysvastaanotto sijaitsee Raisiossa Eläinsairaala Evidensia Vektorin tiloissa, osoitteessa Purokatu 3. Päivystysklinikalla on nykyajan vaatimusten mukaiset laitteet ja hoitomahdollisuudet.

Alueella on keskitetty maksullinen päivystyspuhelinpalvelu erikseen pien- ja suureläimiä koskeviin puheluihin.

Virka-aikana kiireellisen eläinlääkäriavun järjestäminen kaikille kotieläimille hoidetaan itse muun potilastyön rinnalla.

Tiedot päivystysaikaisesta toiminnasta ja puhelinnumeroista löytyvät Salon kaupungin nettisivuilta ja eläinlääkäreiden puhelinvastaajista.

15.5 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläinlääkäreille on hankittu yhteiskäyttöön soveltuva KliniQ-praktiikkaohjelma. Ohjelma on ollut käytössä vuodesta 2014 alkaen. Yhteiskäytön ansiosta eläinlääkärit voivat tarvittaessa tehdä ajanvarauksia myös toistensa kalentereihin ja siten sopia keskenään puheluiden vastausvuoroista. Asiakaspalvelu paranee, kun työtä voidaan jakaa aiempaa paremmin ajanvarausperusteisen palvelun ja kiireavun kesken. Asiakkailta on ei-kiireellisissä tapauksissa vapaus valita eläinlääkäri, jonka palveluita hän käyttää.

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman mukaan hyvänä palvelutasona väestötiheillä alueilla voidaan pitää peruseläinlääkäripalveluiden järjestämistä niin, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä. Salon kaupungin alueella eläinlääkäripalveluita on saatavilla tavoitteen mukaisesti. Myös ei-kiireellinen sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyy valtakunnallisen ohjelman tavoitteen mukaisesti viikon sisällä tilauksesta.

Päivystyksen eriyttämisellä on parannettu päivystysaikaista eläinlääkäripalvelua. Vaikka suurelänpäivystysmatkojen pituudet ovat suuremman päivystysalueen myötä kasvaneet, on eriytetyllä päivystyksellä ollut positiivinen vaikutus myös eläinlääkäreiden jaksamiseen. Vastaavasti pieneläinpuolella palvelu on parantunut, koska yksityisen pieneläinklinikan varustelutaso on parempi.

Eläinlääkintähuoltoa koskevat palautteet ohjataan esimiehelle. Jos asiakas antaa palautetta palvelusta tai hoidosta ja haluaa, että asiaa jatkokäsitellään, esimies pyytää palautteen antajaa ja palautetta saanutta eläinlääkäriä kirjaamaan oman näkemyksensä tapahtumasta. Mikäli näkemykset poikkeavat toisistaan eikä asiaa saada sovittua, asiakkaalle kerrotaan jatkotoimenpidemahdollisuudet tapauksen mukaan. Näitä ovat kantelu aluehallintovirastoon, valitus kuluttajariitalautakuntaan tai hoitovirheen kyseessä ollessa korvausvaatimus työnantajalle. Mikäli kyseessä on epäily hoitovirheestä, päätetään tapauskohtaisesti, milloin pyydetään lausunto eläinlääkärivahinkojen arviolautakunnalta. Eläinlääkintähuollolla on vastuuvakuutus.

Toimintaa ja palveluita kehitetään saatujen palautteiden ja valitusten pohjalta. Palautteet käsitellään eläinlääkäripalaverissa yhteisesti. Kirjalliset palautteet arkistoidaan.

Valvontaeläinlääkärin viran myötä eläimiin ja eläintuotantoon liittyvän valvontatyön resurssit ovat lisääntyneet merkittävästi. Samalla valvontatehtävät ovat eriytyneet henkilöstä, joka on valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa.

15.6 Toimitilat

Ympäristöterveyspäällikön ja valvontaeläinlääkärin toimipisteet sijaitsevat Halikon virastotalolla. Ympäristöterveydenhuolto on samoissa tiloissa rakennus- ja ympäristövalvonnan kanssa, mikä helpottaa viranomaisyhteistyötä.

Halikon vastaanotto sijaitsee vuokratiloissa Halikon keskustassa kerrostalon alimmassa kerroksessa osoitteessa Puistokuja 2. Tilat on remontoitu 2013 kahden eläinlääkärin yhteisvastaanotoksi. Molemmilla eläinlääkäreillä on omat vastaanottohuoneet. Odotus-, leikkaus-, varasto/välinehuolto- sekä sosiaali- ja taukotilat ovat yhteiset. Eläinlääkintähuollolle

on talon kellarikerroksesta vuokrattu huone päivystäjän ja viransijaisen käyttöön. Eläinlääkäreiden käytössä on lisäksi yksi lämmin autotalli, jota ei kuitenkaan hankalan sijainnin ja pienen koon vuoksi voida käyttää eläinlääkäreiden autotallina. Talli toimiikin lähinnä varastotilana.

Perniön eläinlääkäriin vastaanottotila sijaitsee kaupungin omistamassa huoneistossa kerrostalon alimmassa kerroksessa osoitteessa Haarlantie 19. Vastaanotto on melko pieni eikä siinä ole esim. erillistä leikkaustilaa eikä sijaiselle erillisiä asuintiloja. Vastaanotto- ja odotushuoneen lisäksi tiloissa on lämmin autotalli, toimistohuone ja varastotilaa. Vuoden 2015 aikana tiloissa tehtiin remontti, mikä paransi vastaanoton työskentelyolosuhteita. Välinehuolto- ja pesutiloja remontoitiin syksyllä 2018 siellä todetun putkivuodon vuoksi.

Vastaanotoilla on lukitut tilat huumausaineiden säilytystä varten.

Vastaanottotilojen päivittäinen siivous on järjestetty työnantajan toimesta. Tilojen puhtaanapidon helpottamiseksi on laadittu ohjeistusta myös eläinlääkäreiden käyttöön.

15.7 Välineresurssit

Vastaanotoilla on välineet peruseläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Välineistöön kuuluu mm. iso- ja pieneläinikäyttöön sopivia ultraäänilaitteita, elektrotomi, hammaskiven poistolaite, hevosen kaatoliinat sekä erilaisia iso- ja pieneläininstrumentteja. Rakennus- ja ympäristölautakunta on 13.11.2013 päättänyt, että 1.1.2014 alkaen eläinlääkärit vastaavat jatkossa itse ammatinharjoittamiseen tarkoitettujen välineiden ja laitteiden hankinnoista ja kustannuksista. Kaupunki kustantaa eläinlääkäreille atk-laitteet ja niihin potilasohjelmat, puhelimen, tutkimus- ja leikkauspöydät, mikroskoopin, sentrifugin, autoklaavin, ultraäänipesurin ja pesukoneen. Kaupungin kustannuksella hankitaan myös työturvallisuuden kannalta keskeiset tarvikkeet ja välineet, kuten kuonokoppasarja, pakkohäkki pieneläimille, hevosen astutusliinat, pulttipistooli, isoeläinten suunavaaja sekä turvakengät ja suojavaatteita.

15.8 Ostopalvelut

Salo on mukana Turun kaupungin järjestämässä pieneläinpäivystyksen ostopalvelusopimuksessa. Turun kaupungin ja pieneläinpäivystyspalvelujen tarjoajan välisessä sopimuksessa sovitaan toiminnan seurannasta, raportoinnista ja reklamaatioiden käsittelystä. Pieneläinpäivystyksen käytöstä on saatavilla kuntakohtaiset asiakaskastilastot kuukausitasolla eriteltyinä.

15.9 Perustason ylittävät palvelut

Salon kaupunki ei tarjoa perustason ylittäviä eläinlääkäripalveluita. Lähialueella on hyvin saatavilla erikoiseläinlääkäritason palveluja sekä pieneläimille että hevosille.

16 Eläinlääkintähuollon painopisteet 2021

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa ohjelmassa kuntia koskevat painopistealueet vuodelle 2021 on listattu alle. Painopisteiden yhteydessä on kuvattu, miten se huomioidaan Salon eläinlääkintähuollossa.

- Pandemiavalmiuden kehittäminen -koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa

Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelman päivittämisessä huomioidaan pandemiaopit.

- Naudoilla, sioilla, kanoilla tai kalkkunoilla todetun salmonellan alkuperän ja levinneisyyden selvittämisen tehostaminen. Koronaepidemia viivästytti vuodelle 2020 suunnitellun tehostetun salmonellavalvonnan toimeenpanoa. Painopisteen toimeenpanoa jatketaan vuodelle 2021.

Mikäli alueellamme todetaan salmonellaa eläintenpitopaikassa, tehdään tartunnan selvittämiseksi yhteistyötä Ruokaviraston, Lounais-Suomen aluehallintoviraston ja Eläinten terveys ETT ry:n asiantuntijoiden kanssa.

- Epäilyyn perustuvan eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen kunnissa.

Avi ohjaa, ohjeistaa ja kouluttaa tehostetusti kuntien eläinsuojeluviranomaisia, tavoitteena korjaavien toimenpiteiden tehokas varmistaminen, jotta todetut eläinsuojelutapaukset eivät pääse pitkittymään ja pahentumaan.

- Lisäksi Lounais-Suomen aluehallintovirasto voi alueellaan määrittellä omassa valvontasuunnitelmassa painopistealueen edellisen vuoden valvontahavaintojen pohjalta. Mahdollinen painopistealue huomioidaan valvontaeläinlääkärin toiminnassa resurssien sallimissa puitteissa.

17 Seuranta, arviointi ja raportointi

17.1 Kunnan suunnitelma

Eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma hyväksytään osana ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontasuunnitelmaa. Suunnitelman toteutumisen arviointiraportti käsitellään lautakunnassa ja lähetetään maaliskuun loppuun mennessä aluehallintovirastolle. Suunnitelman toteutumisen arvioinnissa havaitut kehittämistarpeet sekä aluehallintoviraston antama palaute huomioidaan suunnitelman päivittämisen yhteydessä.

17.2 Viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot

Raporttien ja tilastojen lähettämässä noudatetaan annettuja määräaikoja. Raportointi ja laskutuskäytännöt ovat uudistuneen eläintautilain myötä muuttuneet joiltakin osin. Aluehallintovirasto antaa raportointi- ja laskutusohjeet.

17.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Eläinlääkintähuollossa on tilastoitu useita vuosia kunnan järjestämien eläinlääkäripalveluiden käyttöä. Tilastoja voidaan hyödyntää arvioitaessa palvelujen saatavuutta ja resurssien riittävyttä. Potilasohjelman käyttöönoton myötä tilastointi on huomattavasti aiempaa helpompaa ja luotettavampaa. Ohjelmasta saadaan tilastot eläinlääkärikohtaisesti eriteltynä sairasmatkoihin ja vastaanottokäynteihin. Virka-aikana ja päivystyksessä tehdyt käynnit saadaan myös eriteltyä toisistaan. Tilastoja tarkastellaan vuosiraportoinnin yhteydessä ja niitä käsitellään eläinlääkäripalavereissa.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	60
Sikatilat	25
Lammas- ja vuohitilat	15
Hevostilat	29
Siipikarjatilat	18
Vesiviljelylaitokset	2
Turkistarhat	1
Tarhatun riistan tilat	2
Mehiläistarhat	40
Muut tuotantoeläinyksiköt	
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	6500

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	50
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	15
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	80 %
Siat	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	25
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	5
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	100 %
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	3
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista siipikarjatilastoista)	%
Muut terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	2
Terveydenhuoltotyön resurssitarve (htv)	0,2htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	600
Sairaskäynnit päivystysaikana	200
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	2700
Sairaskäynnit päivystysaikana	500 (ostopalveluna)
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	2,9 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	18
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	4
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	2
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	0
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	0
b. Muu eläinten terveyden valvonta	
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,1htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	7
Ilmoitetut haaskat	7
Sivutuotealan laitokset	16
Hautaamisilmoitukset	
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,1 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	
Kennelit	2
Hevostallit	30
Riistanhoidolliset tarhat	2
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	1
Eläinhoitolat	9
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	130–170
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	0,8 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	
Eläinlääkäripalvelut	2,9
Eläinten terveyden valvonta	0,1
Sivutuotevalvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,8
Elintarvikevalvonta	0,1
Muut tehtävät	0,5 (el. huollon esimies)
Eläinlääkärit yhteensä	5

Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	3 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	0
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0
Muut tehtävät	0,6 (siivous, toimisto)
<i>Muut kuin eläinlääkärit yhteensä</i>	0,6
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus)	
Ostopalveluiden laajuus ja laatu: Pieneläinpäivystys ostetaan. Päivystyskäyntejä Salon alueelta n. 500 vuodessa. Kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelman tekstiosassa.	